

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

1^ο Παράδειγμα: Γυμνάσιο Νέας Ευκαρπίας-Θεσσαλονίκη
Καθηγήτρια: Ιόλη Πολυδωρίδου

Παρουσίαση 1^{ου} παραδείγματος: **Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας**
Α' Γυμνασίου

**Διδακτική ενότητα: Άγγελος Σικελιανός, «Της μάνας μου» (σελ. 36
εγχειριδίου ΟΕΔΒ)**

1^η διδακτική ώρα

Διδακτική προσέγγιση:

- Διάταξη των θρανίων σε ομάδες
- Το μάθημα παρακολουθεί μια μητέρα αλλοδαπού μαθητή
- Η καθηγήτρια δεν αποκαλύπτει το θέμα του μαθήματος. Ζητά από τα παιδιά να το φανταστούν [δημιουργία κινήτρων]
- Η καθηγήτρια χρησιμοποιεί προτζέκτορα για να προβάλει διαφάνειες - πίνακες με θέμα «μάνα-παιδί» (Λύτρας, Ιακωβίδης, Γύζης). Παράλληλα ακούγεται από CD-player το τραγούδι «Μάνα» (Λουδοβίκος των Ανωγείων) [πλαισίωση της διδασκαλίας από οπτικά και ακουστικά ερεθίσματα]
- Η καθηγήτρια διαβάζει μερικές στροφές από το ποίημα του Γ. Αθάνα «Ύμνος στη μητέρα» (στους στίχους δεν αποκαλύπτεται το πρόσωπο αναφοράς)
- Οι μαθητές εντοπίζουν – φυσικά – το πρόσωπο (μάνα). [διαμόρφωση κλίματος προσδοκιών]
- Η καθηγήτρια προχωρά σε θεατρική ανάγνωση του ποιήματος
- Εστιάζει ενδοκειμενικά στους βασικούς χαρακτηρισμούς της μάνας:
 - Μητέρα-αγκαλιά
 - Μητέρα-σημείο επιστροφής
 - Μητέρα-τροφοδότης της ψυχικής πνοής
- Ερωτήματα, αποκρίσεις : *«Τι σημαίνουν αυτά για τον καθένα από εσάς;», «Πώς αισθάνεστε τους στίχους...;» «Ποιο στοιχείο του χαρακτήρα σας νιώθετε ότι 'βυζάζατε' από τη μάνα σας;»* [το κείμενο ως λόγος έχει ξετυλιχτεί πια αρκετά]

- Η καθηγήτρια ζητά δραματοποίηση σε επίπεδο ομάδων: Μια «παγωμένη» σκηνή που να αποτυπώνει τη σχέση:
 - Η μάνα που ναναουρίζει
 - Η μάνα που παρηγορεί
 - Η μάνα που υποδέχεται
 (Όλα με μουσική υπόκρουση του Λουδοβίκου)
 [η τάξη μετατρέπεται σε εργαστήριο]
- Η καθηγήτρια ζητά τη λέξη «μάνα» σε όλες τις γλώσσες που γνωρίζουν τα παιδιά (Αγγλικά, Γαλλικά, Αλβανικά, Ρωσικά, Αραβικά) . Διαπίστωση: η λέξη μοιάζει. Ερ. *«Γιατί μοιάζει;»* Απ. *«Μα κυρία, η μάνα είναι παντού η ίδια!»*
- Καθηγήτρια: αφού είναι παντού η ίδια, ας της μιλήσουμε με το δικό μας ποίημα! [διαπολιτισμική αναφορά]
- Η καθηγήτρια εφαρμόζει ιδεοθύελλα για τη σχέση μάνας-παιδιού: *«Απελευθερώστε τη φαντασία σας! Δεν υπάρχει σωστό και λάθος! Αφήστε να βγει ο λόγος ως έχει...! Παίξτε με τις λέξεις...!»* [συμμετοχή, ενεργοποίηση]
- Καταιγισμός απαντήσεων: *«εσύ 'σαι το στήριγμα ζωής, η ζεστή αγκαλιά, εσύ 'σαι αυτή που με μεγάλωσες, εσύ 'σαι όλη μου η αγάπη, έλα να μ' αγκαλιάσεις, έλα να σε φιλήσω, τραγούδησέ μου να κοιμηθώ...»*
 [επιρροή από το προηγούμενο μάθημα (νανούρισμα)]
- Η καθηγήτρια ζητά από τη μητέρα που παρακολουθεί να απαγγείλει το ποίημα : *«Της το αφιερώνουμε!»*

Μαρτυρίες της καθηγήτριας

- Με τα ερωτήματα η συμμετοχή των παιδιών ανεβαίνει κατακόρυφα (ακόμα και ο διετής Τ. ζητά βίαια το λόγο)
- Όλα τα παιδιά έχουν μια «ιερή» αγωνία για να είναι όμορφη η σκηνή τους
- Ο Αριέλ (καινούριο στην τάξη Αλβανόπουλο) σπάζει και την ατομία του και τα στερεότυπα: πρωταγωνιστεί στην αγκαλιά της Βάσως, που είναι γηγενής και πολύ καλή μαθήτρια.
- Το συναισθηματικό κλίμα της τάξης είναι πολύ θερμό
- Στην ιδεοθύελλα: όλη η τάξη είναι στο πόδι! Όλοι θέλουν να πουν!
- Εκφράζεται και μιλά ακόμα και ο Τ., ένα παιδί με ιδιαίτερες μαθησιακές δυσκολίες

- Η μητέρα διαβάζει το ποίημα: τρέμει η φωνή της. Η τάξη δεν παίρνει ανάσα! Μ α γ ι κ ό! -ΧΤΥΠΑ ΤΟ ΚΟΥΔΟΥΝΙ!-

2^η διδακτική ώρα (το ίδιο ποίημα)

Διδακτική προσέγγιση:

- Η καθηγήτρια έχει αλλάξει τη διάταξη των θρανίων από ομάδες σε πέταλο
- Υποδέχεται τους μαθητές με μουσική
- Ρωτά τους μαθητές αν το καινούριο, το ξένο, το διαφορετικό τους ενόχλησε (Απ.: «Όχι, κυρία, ήταν έκπληξη!»)
- Παιχνίδι: Η καθηγήτρια ζητά ομαδική ανάγνωση και εντοπισμό των λέξεων για τη μάνα με τη μεγαλύτερη «πύκνωση». Στις ομάδες ο ένας υποστηρίζει, ο άλλος προσθέτει [παιγνιώδης δράση]
- Η καθηγήτρια διαβάζει παράλληλα κείμενα :
 - Καίσαρ Εμμανουήλ «Γράμμα ενός μετανάστη» (στη μητέρα του)
 - Γιοσέφ Ελιγιά «Μητέρα»
 [διαπολιτισμικό άνοιγμα, συγκρίσεις]
- Εργασία Α. Η καθηγήτρια ζητά τα προσωπικά κείμενα των παιδιών, που είχαν ως εργασία για το σπίτι. **«Μαμά, τι είμαι εγώ για σένα;»**
 [αντιστροφή ρόλων: θα μιλήσουν οι μητέρες – εμπλοκή γονέων.
 Αξιοποίηση βιώματος. Σημειοδότηση της προσωπικής εμπειρίας και σχέσης. Ταύτιση της ζωής με τη λογοτεχνία]
- Η καθηγήτρια ζητά την πλέον συχνόχρηστη λέξη στα κείμενα των μανάδων. Αιφνιδιασμός: είναι η λέξη «πάντα»!
- Εργασία Β. «Η καθημερινή ζωή μιας μάνας» (από γηγενείς και αλλοδαπούς) [διαπολιτισμική αναφορά]
- Ο Μισέλ από την Παλαιστήνη μιλά για τη ζωή μιας μάνας στην Παλαιστήνη: «Μια μάνα εκεί περνά δύσκολα. Δεν αφήνει τα παιδιά να βγουν να παίξουν. Φοβάται μήπως σκοτωθούν από αδέσποτες σφαίρες!»
- Συμμαθητές: «Πώς ζουν; Έχουν φαγητό; Πάνε τα παιδιά σχολείο; Έχουν φάρμακα; Παίζουν;»
 - Νατάσα: Πώς αντέχετε; Αφήσατε μήπως πίσω τη μητέρα σας;
 - Μισέλ: Αφήσαμε πίσω τη γιαγιά, τη μητέρα του πατέρα μου... ακόμα κλαίει...
 - Μαρία (από τη Γεωργία): και η δικιά μου γιαγιά κλαίει, κυρία, στη Γεωργία...

- Η καθηγήτρια επαναφέρει την προσοχή των παιδιών στο ποίημά τους. Τους μιλά για τη σημασία της αυτοδιόρθωσης των κειμένων από τον ποιητή (Σολωμός, Καβάφης κ.λπ.)
- Τρία παιδιά φτιάχνουν ένα ποίημα (Άρης και Αριέλ από Αλβανία, Μισέλ από Παλαιστήνη).

**«Εσύ είσαι το στήριγμα ζωής
η ζεστή αγκαλιά που πάντα ανοίγει
εσύ 'σαι αυτή που με μεγάλωσε
ti je ajio ge me trite
εσύ 'σαι όλη μου η αγάπη
Μάνα – mama – g?i (όμι)
έλα να μ' αγκαλιάσεις
έλα να σε φιλήσω
τραγούδησέ μου να κοιμηθώ»**

- Η τάξη απαιτεί να γραφούν οι στίχοι-λέξεις και στις δικές τους γλώσσες [επικύρωση διαπολιτισμικής ευαισθητοποίησης]
- Το μάθημα κλείνει: η καθηγήτρια ζητά δραματοποίηση μιας πτυχής της «σχέσης». Τα παιδιά δραματοποιούν αυτό που διηγήθηκε ο Μισέλ από την Παλαιστήνη: Μια μάνα που καθημερινά κινδυνεύει να χάσει το παιδί της.
- Τα παιδιά ομολογούν ότι καμιά σκηνή δεν τους συγκίνησε τόσο.
- Ομολογούν ότι είναι χαρούμενα: «*Κυρία, στη Λογοτεχνία είμαστε καλύτεροι!*»
- Τα παιδιά ζωγραφίζουν (μητέρα με παιδί στην αγκαλιά).

Μαρτυρίες της καθηγήτριας:

- Κατά την υποδοχή των παιδιών με τη μουσική: αιφνιδιάζονται, χαμογελούν, κάθονται όπου θέλουν «*Τι ωραίο ξεκίνημα! Να 'ταν πάντα έτσι!*»
- Με το παιχνίδι η συμμετοχή των παιδιών ανεβαίνει
- Στην ανάγνωση των παράλληλων κειμένων αισθάνομαι την τάξη να αποσύρεται (είναι μεγάλα τα κείμενα). Κρατάω μόνο δυο επισημάνσεις τους που χρειάζομαι (: η αγωνία της μάνας είναι παντού η ίδια, η σχέση μάνας-παιδιού είναι παντού η ίδια) και **αναδιπλώνομαι ταχύτατα!**
- Κατά την ανάγνωση των μαρτυριών: όλοι θέλουν να διαβάσουν. Καταπληκτική η σύγκλιση στις ομολογίες των μητέρων. Μια μητέρα γράφει η ίδια την προσωπική της ομολογία.

- **«Πάντα»:** μια από τις λέξεις πύκνωσης του ποιήματός μας!
- Η πληροφορία του Μισέλ ξεδιπλώνει σωρεία ερωτήσεων από τους συμμαθητές προς το Μισέλ. **(Με αγνοούν πλήρως, επιτέλους!)**

Συνολική αποτίμηση της καθηγήτριας (γράφει η ίδια):

- Το συγκεκριμένο ποίημα του Σικελιανού ομολογώ ότι δεν ανήκει σ' αυτά που με διαπερνούν. Η επιλογή του έγινε κυρίως για το θέμα του, που επιτρέπει άνετα τη διαπολιτισμική προσέγγιση.
- Το περίεργο και το αιφνιδιαστικό ήταν ότι κάτω από το πρίσμα της διαπολιτισμικής διδακτικής άλλαξε το ποίημα, λες και όλη αυτή η λογική λειτούργησε πολλαπλασιαστικά πάνω του και πάνω μου και πάνω στα παιδιά. Έτσι, το λίγο έγινε πολύ!
- Στο τέλος κάθε τέτοιας ώρας επιδιώκω – και θέλω – το κουδούνι να μας συναντά ακριβώς μόλις ολοκληρώσουμε και δε χωράει να λεχθεί τίποτε άλλο ... ούτε λέξη. Εννοείται ότι όταν τα πράγματα εξελίσσονται έτσι, ποτέ δε βάζω τις ασκήσεις εκείνη τη στιγμή. Οτιδήποτε τέτοιο θα χαλούσε το πλήρες που βλέπω στα μάτια και στην ενέργεια των παιδιών. Τις ασκήσεις τις υπαγορεύω συνήθως στις ώρες των Αρχαίων από πρωτότυπο (γιατί μάλλον από το χαμένο δεν μπορούν να χάσουν περισσότερο...).
- Από τους μαθητές της τάξης, οι πέντε με τις χαμηλότερες βαθμολογίες στα μαθήματα (ένας από Αλβανία, ένας από Παλαιστήνη και τρεις γηγενείς) έχουν διαφοροποιημένη επίδοση στη λογοτεχνία. Στην αποτύπωση εικόνων είναι οι καλύτεροι στην τάξη. Αυτό το αναγνωρίζει όλο το Τμήμα και τους αναθέτει ό,τι είναι δύσκολο να ζωγραφιστεί.
- Ενδιαφέρον έχουν οι ζωγραφιές των παιδιών, καθώς και οι απαντήσεις των μαθητών στην ερώτηση *«Μαμά, τι είμαι εγώ για σένα;»*
Ενδιαφέρον έχουν και οι απαντήσεις των μαθητών στην ερώτηση: *«Τι μου αρέσει στο μάθημα της Λογοτεχνίας;»*